

Extra bankbelasting kan werken, maar voorkom Italiaanse toestanden

De belastingbetaler houdt banken in moeilijke tijden overeind, maar wordt intussen uitgeknepen met onredelijk lage spaarrentes, schrijft *Arnoud Boot*. Extra heffingen voor banken kunnen helpen, mits die op een verstandige manier worden ingevoerd.

Het Italië van Giorgia Meloni heeft een soort Liz Truss-ervaring achter de rug. Wie weet het nog: Truss was vorig jaar zeer kortstondig premier van het Verenigd Koninkrijk. Ze moest aftreden vanwege de onrust die zij had veroorzaakt met een plotseling aankondigde omvangrijke belastingverlaging, waardoor het VK zijn geloofwaardigheid op de internationale financiële markten verloor.

Meloni deed iets anders dat niet begrepen werd. Vorige week besloot haar kabinet plotseling een tijdelijke extra belasting van 40 procent op excessieve bankwinsten te introduceren. Onzekerheid en een angst voor populistische willekeur resulteerden; de aandelenkoersen doken direct omlaag. Wie zou gaan bepalen wat 'excessief' is, en zou het hierbij blijven? Een dag later zwakte het kabinet de maatregel alweer af, door de belasting te beperken tot 0,1 procent van het balanstotaal van een bank. Italië leerde een les: voorspelbaarheid van overheidsbeleid is belangrijk.

Het jammere is dat door alle heisa iets belangrijks is ondergesneeuwd: de discussie over de reden waaróm een extra belasting op hoge bankwinsten wellicht wenselijk is. De bron van de gepercipieerde onredelijkheid van deze hoge winsten ligt bij de karige vergoeding op spaargelden. De oplopende rente laat banken extra verdienen op uitstaande leningen, maar die hoge rente geven ze niet door aan spaarders - u en ik. Kortom, kassa voor de banken. Dit voelt slecht omdat u en ik als belastingbetaler óók garant staan voor de tegoeden van die banken. Tegoeden waarmee ze hun activiteiten financieren, of waarmee ze slapend rijk worden door ze tegen een rente van meer dan 3 procent bij de ECB te parkeren.

Het is aan de burger niet uit te leggen dat banken op deze manier uit de wind worden gehouden. Ik begrijp de zorgen over financiële stabiliteit, maar dat is geen argument om banken permanent te subsidiëren via het uitknippen van spaarders. De garanties van overheden op spaargelden zorgen dat banken zich hoe dan ook tegen een lage rente kunnen financieren. Dan is het toch volstrekt onredelijk dat banken zelfs nog lagere rentes betalen op spaargelden?

En laten we alsjeblieft de discussie niet vertroebelen met opmerkingen in de trant van: de consument heeft een keuze, hij kan het geld bij een buitenlandse bank zetten die meer

Arnoud Boot is hoogleraar economie aan de Universiteit van Amsterdam.

rente geeft. Minister van Financiën Sigrid Kaag en ABN Amro-bestuurder Robert Swaak hebben dat gesuggererd. Dit staat bijna gelijk aan het oproepen tot een bankrun. En het laat onbenoemd dat banken, met al hun garanties, geen normale concurrerende instellingen zijn. Het zijn semi-publieke organisaties die aangesproken moeten worden als zij te weinig rekening houden met de belangen van spaarders.

Ik denk dat het cruciaal is dat banken hun spaarders een normale vergoeding gaan geven. Vroeg of laat kunnen ze zelfs niet anders. Het is immers wachten op digitale innovaties waarmee spaarders in een oog-

wenk hun geld veilig en tegen een marktrente kunnen stallen, om vervolgens ook weer in een oogwenk betalingen te kunnen doen. Geldmarktfondsen, samenwerkingen zoals tussen Apple en Goldman Sachs, en Central Bank Digital Currencies als de digitale euro zullen allemaal gaan knagen aan de financiële basis die de banken ontlenden aan de tegoeden die bij hen zijn gestald. De emancipatie van de spaarder komt eraan. Banken zullen met de rug tegen de muur komen te staan als zij zich niet gaan instellen op zo'n soort toekomst.

Banken mogen overigens terecht klagen over alle regulering die op hen wordt uitgestort. En over de wijze waarop ze gebruikt worden om als poortwachter te opereren, zie bijvoorbeeld hun grote afdelingen om witwassen op te sporen. Ik voel met ze mee. Gezien de innovaties en nieuwe spelers aan de horizon moet ook hier duidelijkheid komen.

Ik denk dat het cruciaal is dat banken hun spaarders een normale vergoeding gaan geven

Noodzakelijk is denk ik eveneens dat banken zich veel meer met eigen vermogen gaan financieren, bijvoorbeeld door minder winst uit te keren aan aandeelhouders. Dan kunnen ze ondernemender zijn, want de risico's zijn meer voor eigen rekening. Zorgen over stabiliteitsrisico's zullen afnemen, en de verstarrende regulering en toezicht kunnen versoepeld worden. Dat is hard nodig. Maatschappelijke uitdagingen waaronder de energietransitie vragen om grote investeringen en daar zitten risico's aan. Het zou wenselijk zijn als banken daar een rol kunnen spelen.

Wat betekent dit alles voor de extra bankbelasting? Als banken de spaarder normaal zouden compenseren en via meer eigen vermogen een sterkere rol zouden spelen in de financiering van maatschappelijke opgaven, dan zou zo'n belasting niet nodig zijn. Ik ben alleen bang dat dit *wishful thinking* is. Denken we dan toch aan een extra belasting, dan is een progressief tarief het overwegen waard. Grotere banken betalen dan naar rato meer belasting. Het voordeel is dat het dan minder lucratief wordt voor banken om uit een soort lijfsbehoud steeds groter te worden. Dat zorgt hopelijk voor meer vernieuwing en minder afhankelijkheid van vooralsnog 'onmisbare' molochten.

Maar voorkom Italiaanse toestanden. Beleid moet weloverwogen tot stand komen. Illustratief is dat Spanje op een veel rustiger manier heeft besloten over te gaan tot extra heffingen op het bankwezen. Nog steeds voor voor discussie, maar het heeft de financiële markten niet verstoord.